

ONDERZOEK NAAR DE INVLOED OP DE JEUGD
VAN MISDAAD EN GEWELD IN DE TELEVISIE

Hubert DE MEULDER

(1)

Ongeveer gelijktijdig met de algemene opmars van de T.V. in de vijftiger jaren verspreidde zich voornamelijk in de opvoedersmilieus de bezorgdheid over mogelijke nefaste invloeden van geweld- en misdaadscènes, door dit medium uitgebeeld (2). Deze klacht bracht een zeer omvangrijke en heterogene stroom van publikaties met zich.

Bij de behandeling van dit onderwerp waren wij derhalve genoodzaakt ons een aantal beperkingen op te leggen: alleen effecten van de televisie worden expliciet besproken; het gaat over jongeren tussen ongeveer 5 en 18 jaar; hoofdzakelijk Angelsaksische bronnen werden geraadpleegd.

Ten einde een enigszins bruikbaar uitgangspunt te verkrijgen werd beroep gedaan op de categorieën voorgesteld door W. Schramm en collega's (3). Dit leidde tot volgend schema:

1. angst- en vreesgevoelens bij jeugdige T.V.-kijkers;
2. kennis van misdaadtechnieken en invloed op levenshouding;
3. invloed op de jeugdmisdadigheid.

§ 1. Angst- en vreesgevoelens bij jeugdige televisiekijkers

Zonder volledige eensgezindheid te manifesteren gaan de meeste auteurs akkoord over het feit dat slechts een minderheid der kinderen met duidelijke angstgevoelens heeft af te rekenen (4). Meer dan de kinderen zelf zijn ouders en opvoeders daarover bekommerd (5).

-
- (1) DE MEULDER, Hubert, Onderzoek naar de invloed op de jeugd van misdaad en geweld in de televisie, Centrum voor Communicatiewetenschappen, Leuven, september 1968, 168 blz.
  - (2) Cfr. KLAPPER, Joseph T., Children and television, New York, 1954.
  - (3) SCHRAMM, Wilbur, LYLE, Jack, PARKER, Edwin B., Television in the lives of our children, Stanford, 1961.
  - (4) Zie b.v. HIMMELWEIT, Hilde, OPPENHEIM, A.M., VINCE, Pamela, Television and the child, Londen, 1958.
  - (5) BOGART, Leo, The age of television, New York, 1958, blz. 258-259.

Van meer belang evenwel zijn de situaties die jongeren angst aanjagen. Vastgesteld werd dat geweld dat volgens een conventioneel patroon verloopt (d.w.z. met gelukkige afloop) slechts weinige kinderen bang maakt. Dit is duidelijk het geval bij de westerns (1).

Anderzijds zijn kinderen zeer bevreesd wanneer zij situaties te zien krijgen die hen herinneren aan ogenblikken uit hun eigen verleden, waarop zij zelf zeer angstig zijn geweest (b.v. bij mysterieuze scènes). Eveneens wanneer personen waaraan zij zeer gehecht zijn in gevaar komen. Ten slotte wanneer zij te jong zeer spannende stukken voorgeschoteld krijgen, zij hebben dan nog onvoldoende ervaring om afstand te nemen van de gebeurtenissen op het scherm (2).

Ook de toestand waarin kinderen zich bevinden wanneer zij naar de televisie kijken oefent een invloed uit op hun angst. Zo zullen jonge kijkers meer angstsymptomen vertonen wanneer zij naar de televisie kijken in een totaal duistere plaats, wanneer zij alleen kijken en zich op sociaal gebied niet erg op hun gemak voelen (3).

De wijze waarop de conflicten worden uitgevochten schijnt een andere relevante factor te zijn voor de intensiteit van de angst. Gevechten met vuurwapens en met de vuisten verwekken minder vrees dan letsel toegebracht door messen en dolken; fysieke agressie minder dan verbale (4).

Kinderen van verschillende leeftijd en van verschillend geslacht vertonen niet dezelfde graad van gevoeligheid ten opzichte van de uitbeeldingen van geweld. Oudere kinderen schijnen vlugger bevreesd dan jongere, meisjes erger dan jongens (5).

Deze schaarse gegevens maken zeker geen vergaande conclusie mogelijk. Met zekerheid mag vermoedelijk alleen gezegd worden dat de mate waarin jonge kijkers angst- en vreesgevoe-

-
- (1) KLAPPER, Josepg T., The effects of mass communication, Illinois, 1961, blz. 143; GLUCKSMANN, André, Rapport sur les recherches concernant les effets sur la jeunesse des scènes de violence au cinéma et à la télévision, in Communications, nr. 7, 1966, blz. 86.
- (2) SCHRAMM, W. e.a., op.cit., blz. 140 en 148-149.
- (3) WRIGHT, Charles Robert, Mass communication, New York, 1959, blz. 50.
- (4) DE VOLDER, Prof. Dr. N., Psycho-sociologie van radio en televisie, onuitgegeven nota's bij de cursus, Leuven,
- (5) HIMMELWEIT, H. e.a., op.cit., blz. 31-33 en blz. 205-206.

lens krijgen, bepaald wordt door een complex geheel van factoren. Daarvoor dienen zowel de aard van de programma's, de aard van de agressie, de persoonlijke gesteltnissen van de kinderen e.a. factoren in rekening gebracht te worden. Al deze elementen werden nog onvoldoende bestudeerd.

§ 2. Kennis van misdaadtechnieken en invloed van geweldscènes op de levenshouding der kinderen.

Ondanks de ongerustheid van de publieke opinie en van de populaire literatuur in verband met de invloed van geweldprogramma's op de kennis van de misdrijven, leren slechts weinige jonge kijkers misdaadtechnieken uit de televisieprogramma's. Er zijn vele andere manieren om deze kennis op te doen (bvb. andere massamedia) (1). Bovendien dient men rekening te houden met de selectiviteit van de kijkers. Zij kijken en absorberen niet louter passief, maar kiezen en onthouden overeenkomstig hun gesteltnissen (2). Jonge en gefrustreerde kinderen blijken het gemakkelijkst vatbaar voor dergelijke invloed (3).

Voor de smaak der kinderen blijken geweldscènes al evenmin een beslissende factor te zijn. Alhoewel de kinderen een bijzondere voorkeur aan de dag leggen voor dergelijke materie, en vooral voor volwassenenprogramma's, is de televisie alleen hiervoor slechts in geringe mate verantwoordelijk (4).

De visie van het leven der volwassenen, die de televisie aan de jonge kijker meegeeft, strookt niet met de werkelijkheid. Dit kan enkele nefaste gevolgen meebrengen: artificieel opwekken van conflicten enz. (5). Ook versnelt de televisie het rijpwordingsproces der kinderen. Volgens sommige auteurs is dit echter geen nadeel, doch oorzaak van een gunstig socialisatieproces (6). Anderen zien er evenwel de grondslag in

(1) GLUCKSMANN, A., op.cit., blz. 36-38.

(2) FEARING, in DEXTER, Lewis, A. en WHITE, Davis M., People Society and mass communication, New York, 1964, blz. 65.

(3) BANAY, R.S., "Testimony before the Subcommittee to investigate juvenile delinquency", in Social Research, nr. 62, april 1955, blz.83.

(4) BAILYN, Lotte, "Mass media and children", in Psychological Monographs, vol. 73, nr. 1, 1959, blz. 1-48.

(5) SIEGEL, Alberta E., "The influence of violence in the mass media upon children's role expectations", in Child Development, nr. 29, 1958, blz. 35-36.

(6) RILEY, Mathilda W. en RILEY, John, W. jr., "A sociological approach to communication research", in Public Opinion Quarterly, 15, nr. 3, blz. 445-460.

van een gevaarlijke vroegrijpheid (1).

Inzake beïnvloeding van de opvattingen en van de waarden der jeugdige kijkers, zijn vele vage gegevens voorhanden. Wel mag men aannemen dat doorgaans hun voorafbestaande opinies worden versterkt. Nochtans kunnen de gesteltnissen der kinderen met de hulp van televisieprogramma's, in bepaalde gevallen het tot stand komen van afwijkende meningen en waarden in de hand werken (2).

Ten slotte bestaat geen eensgezindheid over de problemen van de toenemende of verminderende agressiviteit. Argumenten en onderzoeken pro en contra kunnen geen duidelijk inzicht brengen. De meeste kritiek wordt echter geschreven op rekening van de zogenaamde Feshback-hypothese. Volgens deze idee zouden geweld en misdaad in de televisieprogramma's de kinderen een onschadelijke uitweg verschaffen voor hun vijandige neigingen, waardoor zij na de vertoning minder agressief zouden zijn (3).

§ 3. Invloed van geweld- en misdaadprogramma's op de jeugdmisdadigheid

---

Zekere populaire geschriften zijn van oordeel dat misdaadprogramma's van de televisie een nadelige invloed uitoefenen op kinderen, zonder dit verder te specificeren (4). Andere achten het mogelijk dat kinderen misdaden die zij op het scherm zagen onmiddellijk in realiteit gaan omzetten (5). Nog andere zien er een school van misdadigheid in (6). Toch bestaat er onenigheid in de publieke opinie (7). De bezorgd-

---

(1) BAILYN, L., op.cit., blz. 1-48.

(2) KLAPPER, J., op.cit., blz. 2-9.

(3) FESHBACH, Seymour, "The drive reducing function of fantasy behavior", in Journal of abnormal and social Psychology, vol. 50, nr. 1, 1955, blz. 3-12.

(4) LOGAN, Clara, S., "What our children see", in OLSEN, Joe O., uitgever, Education on the air, Columbus, 1950, blz. 170-174.

(5) COUSINS, Norman, "The time trap", in Saturday Review of Literature, 24 december 1949, nr. 32, blz. 20.

(6) MIRAMS Gordon, "Drop that gun", in Quarterly of Film, Radio and Television, vol. 6, nr. 1, 1959, blz. 1-19.

(7) STEINER, Gary C., The people look at television, New York, 1963, blz. 82.

heid ervan en deze van de populaire literatuur zijn echter onvoldoende gefundeerd (1).

Eveneens bestaat onenigheid onder specialisten inzake jeugdproblemen. Een groot aantal van hen toont aan dat misdaduitzendingen bijna niets anders doen dan bestaande neigingen versterken (2).

Andere onderzoekers achten de televisie één der voornaamste oorzaken van jeugdmisdadigheid. Deze conclusie trekken zij uit de constatering van een gelijktijdige toename van de verspreiding van het aantal televisieapparaten en van de jeugdcriminaliteit (3). Dergelijke redenering is simplistisch. Evenmin is het verantwoord zich te baseren op slechts enkele individuele gevallen om te besluiten tot een nefaste invloed van de televisie (4).

Specialisten in de communicatiewetenschappen hebben aangetoond dat geweld- en misdaduitzendingen geen voldoende oorzaak zijn van jeugdmisdadigheid (5). Wel kunnen zij een secundaire rol spelen bij minder goed aangepaste jongeren: de televisie versterkt immers meestal de bestaande neigingen. Belangrijke factoren daarbij zijn o.m. de aangeboren karaktertrekken der kinderen, hun familiaal milieu en de relaties met hun vrienden (6).

Conclusies

Bij dit alles is het duidelijk dat de invloed van de televisieprogramma's op kinderen niet op zichzelf moet beschouwd worden, maar in samenhang met vele andere factoren.

Toch bestaat er geen reden om bijzonder enthousiast te zijn over de verkregen onderzoeksresultaten. De meeste vaststellingen blijven immers vaag en kunnen moeilijk aangewend worden

-
- (1) KLAPPER, J., op.cit., blz. 134 e.v.
  - (2) U.S. CONGRESS, SENATE COMMITTEE ON THE JUDICIARY, Television and juvenile delinquency, Washington, 1956.
  - (3) U.S. GOVERNMENT, Social Security Bulletin, mei 1959, blz. 12.
  - (4) CHAZAL, J., Verklaring op de Journées de Défense Sociale, Bordeaux, juni 1956, in Revue de Science Criminelle, januari-maart 1957, blz. 214 e.v.
  - (5) UNESCO, L'influence de la télévision sur les enfants et les adolescents, Parijs, 1965, inleiding.
  - (6) SCHRAMM, W. e.a., op.cit., blz. 163 e.v.

om nauwkeurige en genuanceerde aanduidingen te geven over de effecten van misdaad- en geweldprogramma's. Het algemeen karakter van deze vaststellingen brengt mee dat de praktische besluiten die eruit afgeleid worden eveneens dikwijls vaag en meerzinnig zijn. Bovendien worden de meeste partiële resultaten van sommige onderzoekers aangevochten door andere studies.

Al deze moeilijkheden hoeven geen verwondering te wekken. Zij vloeien voort uit de ontzettende complexiteit van het communicatieproces. Deze complexiteit en verwarring hebben trouwens aanleiding gegeven tot heel wat pessimisme. Ontgoocheld zijn vooral de opvoeders: zij krijgen immers geen antwoord op hun theoretische en praktische vragen.

De jongste jaren poogt men allerlei nieuwe methoden aan te wenden om de invloed te bestuderen van de televisieprogramma's in het algemeen, en van de gewelduitzendingen in 't bijzonder. Deze nieuwe richting wijst op het feit dat de vertegenwoordigers der communicatiewetenschappen zich met taai optimisme blijven inspannen om een uitweg te vinden uit de verwarring, ondanks het bewustzijn dat zij nooit tot een volkomen bevredigend resultaat zullen komen.
